

споживачів» / О. Петрова, А. Комбікова // Правовий тиждень. – 2008. – № 26 (99).

5. Потапенко В. Чи відшкодовується шкода споживачу / Володимир Потапенко // Юридичний журнал. – 2003. – № 6.

6. Державна цільова програма захисту прав споживачів на 2008-2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 349.2 (043.2)

Моренець О. І., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Белуга Ю. М., старший викладач

НЕЮРИСДИКЦІЙНА ФОРМА ЗАХИСТУ ПРИ ПОРУШЕННІ ТРУДОВИХ ПРАВ

Конституцією України у статті 55 визначено право кожного будь-якими незабороненими законом засобами захищати свої права та свободи від порушень і протиправних діянь [1], що означає й визнання права на самозахист.

Як відомо, під юрисдикційною формою захисту розуміють діяльність уповноважених державою органів по захисту порушених або оспорюваних суб'єктивних прав. Значення юрисдикційної форми захисту полягає у тому, що особа, яка оскаржує право чи законний інтерес, звертається до державних або інших компетентних органів, на які законом покладено обов'язок прийняти необхідні заходи для відновлення порушеного права і припинення правопорушення.

Неюрисдикційні форми захисту передбачають дії працівників із захисту трудових прав та інтересів, які здійснюються ними самостійно, без звернення до державних або інших компетентних органів. До них належать: примирно-третейські процедури, які застосовуються при вирішенні колективних трудових спорів; самозахист; громадський захист, який здійснюють виборні профспілкові органи.

Характерною ознакою неюрисдикційних форм захисту є не вирішення спору, а сприяння сторонам спору у досягненні компромісу шляхом прийняття взаємного рішення [3, с. 37].

Що ж стосується самозахисту працівниками своїх трудових прав і законних інтересів, то, на жаль, у трудовому законодавстві ця форма захисту належно не урегульована. Чинне трудове законодавство містить лише декілька норм, які надають працівникові право здійснювати самозахист. Це стосується відмови працівника від незаконного переведення на іншу роботу та відмови продовжувати роботу, якщо

склалася ситуація, що є небезпечною для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують, і навколишнього природного середовища [5, с. 3].

За період простою з цих причин, які виникли не з вини працівника, за ним зберігається середній заробіток.

Працівник має право розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець не виконує законодавство про охорону праці, не додержується умов колективного договору з цих питань. У цьому разі працівникові виплачується вихідна допомога в розмірі, передбаченому колективним договором, але не менше тримісячного заробітку.

У контексті права на самозахист слід розглядати положення статті 31 КЗпП України, яка передбачає заборону роботодавцю вимагати від працівника виконання роботи, не обумовленої трудовим договором [2]. Пленум Верховного Суду України в постанові від 6 листопада 1992 року № 9 «Про практику розгляду судами трудових спорів» роз'яснив, що невихід працівника на роботу у зв'язку з незаконним переведенням не можна вважати прогулом без поважних причин [4, с. 221-222].

Таким чином, інститут самозахисту в трудовому праві України повинен знайти визнання з боку закону. У новому Трудовому кодексі, з урахуванням зарубіжного досвіду та положень міжнародних актів, необхідно закріпити норми, які передбачають можливість правомірного захисту трудових прав власними діями працівника у кожному випадку їх правопорушення. На законодавчому рівні повинно бути визначено місце самозахисту в системі способів захисту трудових прав, а отже, і вказано про зміст права на самозахист та випадки (види правопорушень зі сторони роботодавця), коли застосування самозахисту є можливим і доцільним.

Зокрема, працівник має право вдатися з метою захисту своїх прав у сфері праці до певних заходів та засобів, у тому числі – право відмовитися від виконання трудових обов'язків в умовах, які небезпечні для життя та здоров'я або у випадку тривалої затримки виплати заробітної плати; в разі порушення роботодавцем умов трудового договору; право працівника не виконувати незаконні розпорядження роботодавця; право на розірвання трудового договору у разі порушення роботодавцем прав працівника у сфері праці, а не лише його трудових прав, наприклад, у разі дискримінації працівника, морального тиску з боку роботодавця тощо. Йдеться про виплату в таких випадках вихідної допомоги, відшкодування моральної шкоди.

Право на самозахист трудових прав має визначатись за всіма учасниками індивідуальних трудових відносин. У той же час слід зазначити, що чинне законодавство про працю визнає за роботодавцями право на самозахист. Прикладом можуть бути статті 46 та 127 КЗпП України.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кодекс законів про працю України: станом на 10.12.1971 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 10. – Ст. 31.
3. Лазор В. В. Правове регулювання трудових спорів, конфліктів і порядок їх вирішення на сучасному етапі: монографія / В. В. Лазор. – Луганськ: Вид-во «Література», 2004. – 362 с.
4. Сучасні проблеми трудового та пенсійного законодавства: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 листопада 2015 р.); за заг. ред. К. Ю. Мельника / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2015. – 354 с.
5. Харчук Р. С. Класифікація та значення форм захисту трудових прав працівників / Р. С. Харчук // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 1073-1077.

УДК 347.451.031: (001.1ЄС) (0432)

Моцарська Н. І., Німець В. І., студенти,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ВІДПОВІДНО ДО НОРМ ЄС

Кожна людина протягом свого життя виступає як споживач, тобто широко користується товарами та побутовими послугами. За будь-який товар чи послугу ми платимо грошима – еквівалентом затраченої нами праці. Тому, незалежно від того, наскільки людина в міру своєї освіченості знає та усвідомлює свої права, настільки неналежне виконання своїх зобов'язань суб'єктами підприємницької діяльності негативно впливає на її матеріальне становище, неможливо допускати порушення прав споживачів. Крім проблем майнового характеру, ці порушення можуть мати негативні наслідки для здоров'я та життя споживачів. Також майже у кожному випадку небажання продавця, виконавця послуг або робіт усунути власні недоліки веде до невиправданих та непоправних витрат власного часу споживача, та, як правило, завдає йому моральних страждань.

На сучасному етапі розвитку економіки проблема захисту прав споживачів є надзвичайно актуальною. Сьогодні один із основних принципів будь-якого демократичного суспільства є захист прав людини, як споживача. Ця умова є необхідною і об'єктивною закономірністю розвитку та однією з найважливіших ознак такого суспільства. У суспільстві з ринковою економікою, що ґрунтується на рівності всіх форм